

Bruselis, 2014 06 17
COM(2014) 357 final

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

dėl Europos Sąjungos strategijos Adrijos ir Jonijos jūrų regione

{SWD(2014) 190 final}
{SWD(2014) 191 final}

Turinys

1.	IŽANGA.....	3
2.	UŽDAVINIAI IR GALIMYBĖS	4
2.1	UŽDAVINIAI.....	4
2.2	GALIMYBĖS.....	5
3.	SPRENDIMAS – VEIKSMŲ PLANAS	6
3.1.	MĒLYNASIS AUGIMAS	7
3.2.	REGIONO INFRASTRUKTŪROS TOBULINIMAS.....	8
3.3.	APLINKOS KOKYBĖ	8
3.4.	TVARUS TURIZMAS	9
4.	VALDYMAS IR ĮGYVENDINIMAS	10
5.	SĄSAJOS SU ES POLITIKOS SRITIMIS	12
6.	PLATESNĖS SĄSAJOS	12
7.	IŠVADA	12
PRIEDAS.	ES ADRIJOS IR JONIJOS JŪRŲ REGIONO STRATEGIJOS ŠALIŲ ŽEMĖLAPIS.....	14

1. IŽANGA

Šiame komunikate aptariamos Adrijos ir Jonijos jūrų regiono pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo reikmės ir potencialas. Taip pat pateikiamos nuoseklios makroregioninės strategijos ir veiksmų plano gairės, kad dalyvaujančios šalys bendradarbiaudamos galėtų spręsti nustatytus uždavinius ir naudotis teikiamomis galimybėmis.

Šis regionas – funkcinė Adrijos ir Jonijos jūrų baseino zona. Regionas, apimantis nemenką sausumos teritoriją, susieja jūrų, pakrančių ir sausumos zonas. Dėl Kroatijos įstojimo į ES ir kitų regiono šalių potencialaus įstojimo į ES itin suintensyvėjo prekių, paslaugų ir žmonių judėjimas, todėl itin svarbų vaidmenį atlieka prie jūros uostų esantys sausumos regionai. Jūrų ir sausumos sąsajų svarba taip pat išryškina netvarios sausumoje vykdomos veiklos poveikį pakrantės regionams ir jūrų ekosistemoms.

Regionas, kuriame gyvena per 70 mln. žmonių, atlieka svarbų vaidmenį stiprinant geografinį Europos vientisumą. Strategija grindžiama Adrijos ir Jonijos jūrų iniciatyva¹, kurioje dalyvauja aštuonios šalys. Taip pat pridedamas regiono žemėlapis. Įgyvendinant strategiją gali dalyvauti ir kiti regiono partneriai.

Prekybos ir įmonių kuriama gerovė padės regionui išbristi iš ekonomikos krizės. Regiono gyventojams turi būti užtikrintos geresnės užimtumo galimybės, didesnis judumas, saugesnis ir integruotesnis energijos tiekimas ir geresnė aplinkos kokybė.

2012 m. gruodžio mėn. Europos Vadovų Taryba paprašė Komisijos iki 2014 m. pabaigos parengti ES Adrijos ir Jonijos jūrų regiono strategiją (EUSAIR). Esminis strategijos tikslas – skatinti tvarią ekonominę ir socialinę regiono gerovę remiant ekonomikos augimą ir darbo vietų kūrimą, taip pat didinant jo patrauklumą, konkurencingumą ir sąsajas, drauge saugant aplinką ir užtikrinant saugias ir subalansuotas jūrų ir pakrančių ekosistemas. To bus siekiama istoriškai ir geografiškai susijusių šalių bendradarbiavimu. Strategija, kuria stiprinamas dabartinės ES politikos šiame regione įgyvendinimas, teikia akivaizdžios papildomos naudos ES ir puikių galimybių visoms dalyvaujančioms šalims suderinti savo politikos nuostatas su strategija „Europa 2020“. Be to, bus siekiama priartinti Vakarų Balkanų šalis prie ES suteikiant joms galimybių glaudžiai bendradarbiauti su valstybėmis narėmis, spręsti bendrus regiono uždavinius ir naudotis teikiamomis galimybėmis.

Rengiant strategiją atsižvelgta į tokius veiksnius kaip:

- patirtis, sukaupta daugiau nei dešimtmetį įgyvendinant tarpvyriausybines Adrijos ir Jonijos jūrų iniciatyvas. Sėkmingas bendradarbiavimas jau padėjo dalyvaujančioms šalims užmegzti tvirtus ryšius ir paskatino miestų, prekybos rūmų ir universitetų regioninį bendradarbiavimą;
- 2012 m. lapkričio 30 d. Komisijos priimta Adrijos ir Jonijos jūrų strategija², kurioje nagrinėtos mėlynojo augimo galimybės minėtame jūrų baseine;

¹ 2000 m. pradėta tarpvyriausybine Adrijos ir Jonijos jūrų iniciatyva siekiama sustiprinti regioninį bendradarbiavimą, skatinti politinį ir ekonominį stabilumą ir taip pakloti tvirtą pagrindą Europos integracijos procesui.

² COM(2012)713.

- strategijos įgyvendinimo pradžios sutapimas su 2014–2020 m. programavimo laikotarpio pradžia. Todėl ją galima sistemingai integruoti į ES, nacionalines ir regionines programas bei jos įgyvendinimui sutelkti politines priemones ir programas ;
- patirtis, įgyta įgyvendinant dabartines makroregionines strategijas³, t. y. ES Baltijos jūros regiono strategiją ir ES strategiją dėl Dunojaus regiono, bei bendradarbiaujant su ES nepriklausančiomis šalimis. Pavyzdžiui, paaiškėjo, kad reikia sutelkti dėmesį į ribotą skaičių bendrų uždavinių ir (arba) galimybių bei užtikrinti dalyvaujančių šalių atsakomybę, įsipareigojimą ir lyderystę. Taip pat reikia stiprinti institucinius ir administracinius pajėgumus.

2. UŽDAVINIAI IR GALIMYBĖS

2.1 UŽDAVINIAI

Visos Adrijos ir Jonijos jūrų regiono šalys susiduria su tokiais pačiais sunkumais. Nemenka regiono dalis buvo paveikta sudėtingų politinių ir ekonominių aplinkybių ir konfliktų. Tačiau Slovėnijos ir Kroatijos įstojimas į ES ir perspektyva į ES įstoti kitoms regiono šalims suteikia progą stiprinti šalių ryšius ir įveikti praeities nuoskaudas. Svarbiausi uždaviniai:

- **socialinių ir ekonominių skirtumų šalinimas.** Šalių skirtumai tiek vienam gyventojui tenkančio BVP, tiek nedarbo lygio atžvilgiu yra gana dideli. Kai kuriuose regionuose BVP gyventojui yra 20 proc. didesnis už ES vidurkį, o nedarbo lygis – 4 proc., kituose – BVP gyventojui yra 70 proc. mažesnis už ES vidurkį, o nedarbo lygis – 30 proc. Trūkstant pajėgumų verslas negali pakankamai išnaudoti tarptautinės rinkodaros, inovacijų ar mokslinių tyrimų galimybių, visų pirma mėlynosios ekonomikos srityje. Įmonių, mokslinių tyrimų ir viešojo sektorių bendra veikla vykdoma vangiai;
- **transportas.** Regionui labai trūksta infrastruktūros, visų pirma tarp seniau į ES įstojusių valstybių ir kitų šalių, todėl susisiekimo galimybės yra labai menkos. Visų pirma reikia kuo skubiau rekonstruoti Vakarų Balkanų kelių ir geležinkelių tinklą, šalinti trūkumus ir spragas, remti įvairiarūšio transporto jungtis, eismo valdymo sistemas ir didinti pajėgumus. Daugėja jūrų eismo spūsčių, reikia didinti stebėsenos ir koordinavimo pajėgumus. Pasienyje sugaištamasis laikas ir taikomos procedūros taip pat trukdo laisvam judėjimui. Menkai išvystytas multimodalinis transportas;
- **energetika.** Elektros tinklų junglumas tebelieka nepakankamas, o tai trukdo plėtoti integruotą energijos rinką, riboja pajėgumus ir trukdo pelningai naudotis atsinaujinančiųjų išteklių energija. Be to, investicijos į dujų, įskaitant suskystintas gamtines dujas, tinklus yra būtinos, jei norima užtikrinti veiksmingą ir įvairialypę pasiūlą;
- **aplinka.** Aktyvesnė žmogaus veikla jūrų ir pakrančių zonose kelia grėsmę ekosistemoms. Nedarni turizmo veikla daro poveikį vandens ir žemės ištekliams ir biologinei įvairovei.

³ COM(2011) 381; SEC(2011) 1071; COM(2012) 128, COM(2013) 181. COM(2013) 468; SWD(2013) 233.

Adrijos jūros seklumas ir dalinis izoliuotumas⁴ reiškia, kad jos apsauga nuo taršos yra itin menka. Peržvejojimas, išmesti žvejybos įrankiai, neekologiška akvakultūra kelia pavojų jūrų biologinei įvairovei bei žmonių sveikatai. Padėtį dar labiau blogina nevalomos nuotekos ir iš sausumos į jūras patenkančios kietosios atliekos, eutrofikaciją sukeliančios žemės ūkyje naudojamos trąšos, invazinės rūšys iš balastinių vandenių bei naftos ir dujų žvalgymo veiklos sukelta tarša. Oro kokybei, kurią neretai blogina vietos klimato ir geografinės sąlygos, kenkia laivų bei pakrantėse vykdomos veiklos (uostų, pramonės) išmetalai. Nelegali migruojančių paukščių medžioklė daro neigiamą poveikį visai ES. Kol kas nesuformuoti saugomų teritorijų, kaip antai NATURA 2000 ir „Emerald“, tinklai;

- **stichinės ir žmogaus sukeltos nelaimės ir klimato kaitos pavojai.** Regionui būdingas didelis seisminis aktyvumas, be to, jis yra menkai apsaugotas ir pažeidžiamas dėl neigiamo klimato kaitos poveikio. Didelių sunkumų kelia nepakankamas bendras rizikos vertinimas, nelaimių rizikos valdymas ir integruotų poveikio švelninimo bei prisitaikymo strategijų stoka. Šalių patirtis, išteklių ir žinios yra labai nevienodi, tad pačioms spręsti problemas, susijusias su kylančiu jūros vandens lygiu, potvyniais, sausromis, dirvožemio erozija ir miškų gaisrais joms nepavyksta;
- **administraciniai ir instituciniai klausimai.** Reikia stiprinti nacionalinio, regioninio ar vietos lygmens pajėgumus, kad būtų užtikrintos tinkamos bendradarbiavimo su tarpvalstybiniais partneriais struktūros bei įvairių politikos sričių koordinavimas. Kyla pavojus, kad derindamos savo teisės aktus prie ES teisės aktų ir naudodamosi finansinėmis priemonėmis, šalys dirbs skirtingu tempu, o tai trukdys įgyvendinti makroregiono koncepciją. Be to, yra su korupcija, menku visuomenės pasitikėjimu ir vystymusi susijusių problemų. Migracija ir organizuotas tarpvalstybinis nusikalstamumas rodo, kad reikia koordinuoti sienų apsaugos politiką.

2.2 GALIMYBĖS

Vis dėlto regionas siūlo daug galimybių ir turi pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo potencialą:

- prie augimo labai prisidėti gali **mėlynoji ekonomika**, pradedant vadinamųjų mėlynųjų technologijų plėtoje ir baigiant tvaria jūros produktų gamyba ir vartojimu. Be to, yra nišinių rekreacijos, pramogų ar pramoginės laivybos rinkų. Inovacijos gali padėti pažeidžiamam laivų statybos sektoriui pereiti prie mažataršių technologijų ir energiją taupančių laivų⁵ bei bendradarbiauti su susijusiais sektoriais, įskaitant laivų įrenginių ir robotikos sektorius;
- **infrastruktūros junglumas.** Šis regionas – svarbių Europos kelių sankirta. Adrijos ir Jonijos jūrų baseinas – natūralus vandens kelias, įsiskverbęs giliai į ES. Tai pigiausias jūrų kelias iš Tolimųjų Rytų per Sueco kanalą – keliaujant šiuo keliu atstumas iki Vidurio Europos rinkų yra 3 000 km trumpesnis nei gabenant prekes per šiaurinius uostus. Taip pat yra potencialo gerinti sausumos ir jūrų kelių junglumą bei įvairiarūšį transportą ir taip didinti sausumos regionų ekonomikos konkurencingumą;

⁴ Vidutinis Adrijos jūros šiaurinės dalies gylis – maždaug 50 metrų. Adrijos ir Viduržemio jūrų vandenu kaita įvyksta tik kas trejus–ketverius metus.

⁵ SO₂, NO₂ ir kietųjų dalelių atžvilgiu.

- **kultūros ir gamtos paveldas bei biologinė įvairovė.** Išskirtinio grožio šio regiono gamta drauge su kultūros, istorijos ir archeologijos paveldu yra vienas didžiausių turtų. Regione yra ne vienas pasaulinio garso miestas (Venecija, Dubrovnikas, Mostaras, Atėnai) ir gamtos vietovė (Plitvicos ir Skadaro (Škoderio) ežerai). Be to, čia itin didelė biologinė įvairovė: išskirtinai turtinga flora, ypač „Dinaric Arc“ vardu pavadintame ekologiniame regione;
- **turizmas.** Jau dabar yra sparčiai augantis sektorius ir pagrindinis BVP šaltinis, turizmas galėtų gauti naudos iš aktyvesnio ir tvaresnio bendradarbiavimo plečiant rinkas ir ilginant sezoną. Šis regionas gali tapti tvaraus, atsakingo ir diversifikuoto turizmo produktų ir paslaugų pavyzdžiu. Būtų galima dinamiškiau išnaudoti dabartines komercines galimybes, pavyzdžiui, rengiant naudos vietas ekonomikai teikiančias turistines jūros keliones bei organizuojant mėgėjišką žvejybą. Tvarus turizmo valdymas gali padėti sumažinti biurokratizmą, puoselėti geresnę verslo ir MVĮ aplinką, nustatyti bendrus standartus, taisykles ir statistiką bei skatinti viešojo ir privačiojo sektorių partnerystę.

3. SPRENDIMAS – VEIKSMŲ PLANAS

Ataskaitoje⁶ dėl makroregioninių strategijų papildomos naudos Komisija rekomendavo naujose makroregioninėse strategijose dėmesį sutelkti į konkrečius tikslus atsižvelgiant į tinkamesnio ir aukšto lygmens bendradarbiavimo reikmes. Vadovaujantis principu „iš apačios į viršų“ ir siekiant nustatyti aiškius regiono tikslus, buvo surengtos išsamios konsultacijos su suinteresuotaisiais subjektais.

Šiuo tikslu bus įgyvendintas prie Strategijos pridedamas veiksmų planas⁷, išplečiant veiklos sritį, kad būtų įtraukti ir sausumos regionų reikalai. Veiksmų plane, suskirstytame į keturis strategiškai svarbius skyrius, pateikiamas galimų orientacinių veiksmų sąrašas. Keturius minėtos sritys yra:

1. mėlynasis augimas;
2. regiono sąsajos (transporto ir energijos tinklai);
3. aplinkos kokybė;
4. tvarus turizmas.

Taip pat nustatyti du tarpusavyje susiję aspektai:

- pajėgumų, įskaitant komunikacijos, didinimas siekiant veiksmingo įgyvendinimo ir didinant visuomenės informuotumą ir paramą;
- moksliniai tyrimai ir inovacijos, kad būtų paskatintas aukštos kvalifikacijos reikalaujančių darbo vietų kūrimas, ekonomikos augimas ir konkurencingumas. Bendradarbiavimas tarptautiniuose tinkluose rinkoms gali suteikti naujų idėjų ir padėti kurti naujus produktus ir paslaugas.

Be to, visoms keturios sritims taikomi klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos bei nelaimių rizikos valdymo principai.

⁶ COM(2013) 468, 2013 6 27.

⁷ Veiksmų planas bus reguliariai peržiūrimas ir atnaujinamas atsižvelgiant į naujausias reikmes.

Konsultuojantis nustatyta įvairių į veiksmų planą įtrauktinų visų sričių temų, kurioms reikia skubiai skirti daugiau dėmesio ir kuriose bendri veiksmai duotų didelės naudos. Šios temos, ypač teritoriniai jų aspektai, taip pat yra susiję su ES politika. Toliau pristatomos atitinkamos kiekvienos srities temos.

3.1. MĖLYNASIS AUGIMAS

Šios Graikijos ir Juodkalnijos⁸ koordinuojamos srities tikslas – skatinant tvarią mėlynosios ekonomikos, įskaitant žuvininkystę ir akvakultūrą, plėtotę, kuriant darbo vietas ir verslo galimybes siekti novatoriško jūrų sektoriaus ir jūrų laivininkystės augimo regione. Šiuo tikslu reikia skatinti mokslinių tyrimų centrų, viešųjų agentūrų ir privačių bendrovių ryšius. Koordinuotas žuvininkystės valdymas pagerins duomenų rinkimą, stebėseną ir kontrolę. Bendras planavimas, didesni administraciniai ir bendradarbiavimo pajėgumai padės geriau išnaudoti turimus išteklius ir pagerins valdymą visame jūrų baseine.

Mėlynosios technologijos

Kurti aukštos kvalifikacijos reikalaujančias darbo vietas ir ekonomikos galimybes, sutelkiant dėmesį į mokslinius tyrimus ir inovacijas, klasterių plėtotę ir žinių sklaidą, susijusius su regionui būdingomis mėlynosiomis technologijomis, bei atsižvelgiant į regionines ir nacionalines pažangiosios specializacijos strategijas (pavyzdžiui, ekologiškų laivų statybos, buriavimo, biotechnologijų, povandeninės robotikos).

Žuvininkystė ir akvakultūra

Didinti žuvininkystės ir akvakultūros sektorių pelningumą ir tvarumą gerinant duomenų rinkimą, stebėseną ir kontrolę, jūrų baseino lygmeniu įgyvendinant daugiamečius žuvininkystės valdymo planus, derinant standartus, stiprinant gebėjimus ir pajėgumus laikytis ES taisyklių ir standartų bei didinti vietinių jūros produktų vertės grandinių teikiamą naudą, visų pirma kuriant specialias mokslinių tyrimų ir inovacijų platformas, drauge atliekant rinkos tyrimus ir užtikrinant skaidresnę žuvininkystės ir akvakultūros produktų rinkodarą ir perdirbimą.

Jūrų aplinkos ir laivininkystės valdymas ir paslaugos

Didinti administracinius ir institucinius pajėgumus, gerinti su jūra susijusias paslaugas ir užtikrinti geresnį valdymą, įskaitant dalijimąsi duomenimis, bendrą planavimą ir koordinuotą turimų išteklių valdymą (pavyzdžiui, jūrų erdvės planavimo ir integruoto pakrančių valdymo).

Tikslų, kurie turėtų būti pasiekti iki 2020 m., pavyzdžiai:

- palyginti su dabartine padėtimi, 20 proc. padidinti investicijas į mėlynųjų technologijų mokslinius tyrimus;
- priimti ir jūrų baseino lygmeniu įgyvendinti daugiamečius žuvininkystės valdymo planus;

⁸ Veiksmų plano rengimo veiklą pasirinktoje srityje koordinavo dvi šalys – ES valstybė narė ir ES nepriklausanti šalis.

- užtikrinti, kad 100 proc. į nacionalinę jurisdikciją patenkančių vandenių būtų taikomi jūrų erdvės planavimo principai ir 100 proc. pakrančių zonų būtų taikomi integruoto pakrančių valdymo principai ir kad būtų įdiegti jų įgyvendinimo mechanizmai.

3.2. REGIONO INFRASTRUKTŪROS TOBULINIMAS

Šios Italijos ir Serbijos⁹ koordinuojamos srities tikslas – gerinti transporto ir energijos tinklų junglumą regione ir su kitomis Europos šalimis. Tarpusavyje susiję ir tvarūs transporto ir energijos tinklai yra būtini regiono vystymuisi. Kad būtų pašalinti trūkumai, būtina bendradarbiauti ir plėtoti infrastruktūros tinklus ir reguliavimo sistemas. Koordinuota jūrų eismo stebėseną ir multimodalinis transportas padidins konkurencingumą.

Jūrų transportas

Jūrų transporto saugumas priklauso nuo suderintų priežiūros sistemų ir modernių įvairiarūšio transporto uostų, kurie jungtųsi į klasterius, plėtotės. Siekiant pagerinti eismo valdymą sumažinant eismo spūstis ir konkuruoti pasaulio mastu (visų pirma su Šiaurės Europos uostais) būtinas šalių ir uostų bendradarbiavimas.

Įvairiarūšio transporto jungtys su sausumos zonomis

Siekiant padidinti prekių vežimą jūrų transportu, būtina patobulinti įvairiarūšio transporto jungtis su sausumos zonomis. Transporto mazgų ir centrų, jungiančių jūrų kelius, geležinkelius, kelius, oro ir vidaus vandenių kelius, plėtotė turi būti grindžiama tvariais transporto modeliais, be kita ko, susietais su vietos ir regiono oro kokybės planais. Bendromis tiek fizinėmis, tiek nefizinėmis priemonėmis turėtų būti mažinamos spūstys pasienyje.

Energijos tinklai

Trijų ES energetikos politikos tikslų – konkurencingumo, tiekimo saugumo ir tvarumo – bus siekiama plėtojant junglią energijos rinką. Kad būtų sujungti elektros tinklai ir užbaigtas kurti dujų tinklas, būtinos investicijos. Reguliavimo priemonėmis bus šalinamos tarpvalstybinių investicijų kliūtys.

Tikslų, kurie turėtų būti pasiekti iki 2020 m., pavyzdžiai:

- padvigubinti dabartinę Adrijos ir Jonijos jūrų regionų uostams tenkančią konteinerių gabenimo rinkos dalį drauge ribojant poveikį aplinkai;
- 50 proc. sutrumpinti regiono šalių pasieniuose sugaištamą laiką.

3.3. APLINKOS KOKYBĖ

Šios srities, kurią koordinuoja Slovėnija bei Bosnija ir Hercegovina¹⁰, tikslas – bendradarbiaujant regiono lygmeniu spręsti aplinkos kokybės problemas. Tai padės gerinti jūrų ir pakrančių zonų ekosistemų būklę, mažinti jūrų taršą, riboti, švelninti ir kompensuoti

⁹ Žr. 8 išnašą.

¹⁰ Žr. 8 išnašą.

dirvožemio sandarinimą¹¹, mažinti oro taršą¹², stabdyti biologinės įvairovės bei ekosistemų nykimą. Bendri veiksmai, kuriais siekiama saugoti per kelias šalis besidriekiančius ekologinius arealus, yra naudingi visos Europos gamtos paveldui: jais, be kita ko, užtikrinama, kad investicijos į infrastruktūrą nekenktų nei aplinkai, nei kraštovaizdžiui ir nedidintų taršos.

Jūrų aplinka

- **Grėsmė jūrų ir pakrančių zonų biologinei įvairovei.** Spaudimas jūrų ir pakrančių ekosistemoms mažinamas gerinant žinias apie biologinę įvairovę ir koordinuojant jūrų erdvės planavimo ir integruoto pakrančių valdymo įgyvendinimą, atitinkamus aplinkosaugos teisės aktus¹³ ir bendrą žuvininkystės politiką. Išsaugoti biologinę įvairovę taip pat padeda saugomų jūrų teritorijų tarpvalstybinių atviros jūros tinklų tobulinimas ir valdžios institucijų dalijimasis gerąja patirtimi.
- **Jūrų tarša.** Koordinuotos investicijos į vandens ir kietųjų atliekų valymo įrenginius, bendros pastangos kovoti su jūrų tarša visu atliekų gyvavimo ciklo laikotarpiu, bendri naftos išsiliejimo ir kitos didelio masto taršos prevencijos ir reagavimo pajėgumai, povandeninio triukšmo mažinimas, taip pat ūkininkų informuotumo apie neigiamą nitratų naudojimo poveikį didinimas gerokai sumažins pavojų jūrų faunai ir florai bei žmogaus sveikatai.

Tarptautinės sausumos buveinės ir biologinė įvairovė

Bus skatinamas bendras kelias šalis apimančių ekologinių regionų valdymas, taip pat pakankama didelių mėsėdžių populiacija bei priemonės, kuriomis užtikrinama, kad būtų laikomasi migruojančių paukščių medžioklės taisyklių.

Tikslų pavyzdžiai:

- iki 2015 m. pabaigos sukurti bendrą visų šalių duomenų rinkimo, mokslinių tyrimų ir analizės platformą;
- iki 2020 m. pagal Jūrų strategijos pagrindų direktyvą plėtoti NATURA 2000 ir „Emerald“ tinklus ir sukurti nuoseklų saugomų jūrų teritorijų tinklą;
- užtikrinti, kad iki 2020 m. 10 proc. Adrijos ir Jonijos jūrų regiono teritorijų būtų laikomos saugomomis jūrų teritorijomis pagal prisiimtus tarptautinius įsipareigojimus.

3.4. TVARUS TURIZMAS

Šios Kroatijos ir Albanijos¹⁴ koordinuojamos srities tikslas – visapusiškai plėtoti regiono potencialą novatoriško, tvaraus, atsakingo ir kokybiško turizmo srityje. Turizmo produktų ir paslaugų įvairinimas ir sezoniškumo problemos sprendimas paskatins verslą ir padės kurti

¹¹ SWD(2012) 101. Žemės sandarinimo apribojimo ir jo poveikio mažinimo bei kompensavimo būdų geriausios patirties gairės.

¹² SO₂, NO₂, kietųjų dalelių ir ozono atžvilgiu.

¹³ Visų pirma Jūrų strategijos pagrindų direktyvą, taip pat ES Buveinių direktyvą ir Paukščių direktyvą.

¹⁴ Žr. 8 išnašą.

darbo vietas. Adrijos ir Jonijos jūrų regiono turizmo produktų ir paslaugų reklamavimas pasaulio mastu padidins paklausą.

Turizmo (produktų ir paslaugų) pasiūlos įvairinimas

Šio regiono turtingo paveldo potencialas kol kas nėra visapusiškai išnaudojamas. Reikėtų pasinaudoti klimato privalumais ir rinkta, kad remiantis gerą patirtimi būtų sukurta stipri ir verslą orientuota dinamika. Teritorinio vystymosi veiksmų planuose gali būti remiamas alternatyvusis arba nesezoninis turizmas. Turizmo įvairinimas ir kokybės gerinimas – tvarių turizmo produktų ir paslaugų garantas.

Tvarus ir atsakingas turizmo valdymas (inovacijos ir kokybė)

Siekiant tvaraus ir atsakingo turizmo plėtotės, suinteresuotiesiems turizmo sektoriaus subjektams turėtų būti suteikta daugiau priemonių. Tai, be kita ko, bendri standartai ir taisyklės, kuriais mažinamas masinio turizmo poveikis aplinkai, gerinami gebėjimai, į tvaraus ir atsakingo turizmo koncepcijos populiarinimą įtraukiami visi suinteresuotieji subjektai (viešosios ir privačiosios institucijos, keliautojai).

Tikslų, kurie turėtų būti pasiekti iki 2020 m., pavyzdžiai:

- 50 proc. padidinti ne sezono metu atvykstančių turistų skaičių;
- sukurti penkis naujus makroregioninius turistinius maršrutus.

4. VALDYMAS IR ĮGYVENDINIMAS

Makroregioninių strategijų įgyvendinimo patirtis rodo, kad kokybiški ir stabilūs valdymo mechanizmai turi lemiamos reikšmės veiksmingam įgyvendinimui. 2014 m. gegužės mėn. Komisijos ataskaitoje dėl valdymo¹⁵ nustatytos trys svarbiausios reikmės: tvirtesnis politinis vadovavimas, veiksmingas sprendimų priėmimas ir geras organizavimas.

Geresnis valdymas reiškia ne tai, kad reikės naujų lėšų ar biurokratijos, o tai, kad reikia nustatyti, kas ir kaip įgyvendins strategiją, inicijuos ir finansuos bendrus veiksmus. Valdymas turi ne tik politinį, bet ir veiklos aspektą, pagal kurį atsakingos ministerijos ir įgyvendinimo institucijos nustato strateginius tikslus ir užtikrina, kad numatyti darbai būtų atlikti. Taip bus užtikrinti aiškesni rezultatai ir didesnis poveikis.

Koordinavimas

Reikia užtikrinti ne tik dalyvaujančių šalių, bet ir pavienių šalių ministerijų ir įvairių lygmenų sprendimų priėmėjų veiklos koordinavimą. Plėtojant ir įgyvendinant veiksmų planą kiekvienos iš keturių sričių veiklą koordinuos du dviejų skirtingų šalių atitinkamų ministerijų koordinatoriai, glaudžiai bendradarbiausiantys su partneriais kitose šalyse.

Komisija atliks nepriklausomo tarpininko vaidmenį ir atstovaus ES; jai padės iš visų 28 valstybių narių bei ES nepriklausančių šalių, kurios dalyvauja įgyvendinant strategiją, atstovų sudaryta aukšto lygio darbo grupė makroregioninės strategijos klausimams spręsti.

¹⁵ Komisijos ataskaita dėl makroregioninių strategijų valdymo, COM(2014) 284, 2014 m. gegužės 20 d.

Įgyvendinimas

Svarbiausios gero įgyvendinimo sąlygos:

- šalys pripažįsta, kad strategija apima įvairias politikos sritis ir yra aktuali visų lygmenų valdžios institucijoms;
- visapusiškas ir veiksmingas ES nepriklausančių šalių dalyvavimas visais lygmenimis;
- aukšto lygio politinė parama, ministerijoms nustatant bendrą strategijos įgyvendinimo kryptį, prisiimant išsipareigojimus ir atsakomybę, koordinuojant politikos priemones ir lėšas, teikiant išteklius ir galimybes sprendimų priėmimo ir techniniu lygmenimis;
- kaip ES pozicijos atstovė Komisija užtikrina strateginį požiūrį ES lygmeniu;
- šalys stebi ir vertina pažangą bei teikia įgyvendinimo gaires;
- tinkamai naudojamosi jau veikiančių regioninių organizacijų darbu;
- keturių sričių koordinatoriams teikiama patikima parama, visų pirma naudojantis institucine ir pajėgumų stiprinimo parama pagal 2014–2020 m. Adrijos ir Jonijos jūrų regiono tarptautinio bendradarbiavimo programą;
- įtraukiami svarbiausi suinteresuotieji subjektai: nacionalinės, regioninės ir vietos valdžios institucijos, (regioninės, nacionalinės ir Europos) teisėkūros institucijos, ekonomikos ir socialinės srities veikėjai, pilietinė visuomenė, akademinė bendruomenė ir NVO.

Kad Strategija būtų pradėta sėkmingai įgyvendinti, sprendimus šiais klausimais reikia priimti kuo anksčiau.

Finansavimas

Strategija įgyvendinama, be kita ko, sutelkiant ir koordinuojant turimas ES ir nacionalines lėšas, skirtas keturių sričių ir susijusių temų veiklai finansuoti. Tvirtindamos Strategiją dalyvaujančių šalių valdžios institucijos išsipareigoja skirti finansavimą veiksmų planui įgyvendinti. Visų pirma reikšmingų išteklių, įvairiausių priemonių ir techninių galimybių suteikia 2014–2020 m. Europos struktūriniai ir investiciniai fondai ir Pasirengimo narystei pagalbos priemonė.

Yra ir kitų aktualių finansavimo galimybių ir priemonių: visoms keturioms sritims taikoma programa „Horizontas 2020“, antrai sričiai – Europos infrastruktūros tinklų priemonė, trečiai sričiai bei klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos veiklai – programa LIFE, ketvirtai sričiai – MVĮ skirta programa COSME. Taip pat galima naudotis Vakarų Balkanų investicijų programa, Europos investicijų banko ir kitų tarptautinių finansų įstaigų pagalba.

Šios lėšos ir priemonės turėtų padėti sukurti svorto efektą ir pritraukti lėšų iš privačių investuotojų. Įgyvendinant Strategiją taip pat bus remiamasi darbu, atliktu pagal kitas dvi novatoriško finansavimo makroregionines strategijas.

Ataskaitų teikimas ir vertinimas

Vertinimas bus grindžiamas minėtų sričių koordinatorių, teiksiančių pažangos ataskaitas, darbu.

Kad būtų galima nustatyti realią padėtį, reikia papildyti turimus duomenis (visų pirma ES nepriklausančių šalių duomenimis), todėl pagal Adrijos ir Jonijos jūrų regiono tarptautinio

bendradarbiavimo programą bus remiamas visiems aktualus duomenų rinkimas. Svarbiausias sėkmės rodiklis – veiksmų plano įgyvendinimas, tačiau jau dabar reikia nustatyti konkretesnius rodiklius.

Dalyvaujančios šalys kasmet rengs forumą, kuriame bus vertinami rezultatai, konsultuojamasi dėl peržiūrėtų veiksmų ir plėtojami nauji metodai.

5. SAŠAJOS SU ES POLITIKOS SRITIMIS

Šia Strategija, kuria nereikalaujama keisti ES teisės aktų, siekiama sustiprinti regionui aktualią ES politiką¹⁶. Pagal ją taip pat remiama griežtesnė ES teisinių įsipareigojimų stebėseną, šalinami trūkumai ir praktiniai sunkumai, dėl kurių vėluojama vykdyti veiklą, visų pirma bendrosios rinkos ir aplinkosaugos srityje¹⁷. Pabrėžiamas integracinis požiūris susiejant skirtingas politikos sritis, kad ES politika teritoriniu požiūriu būtų nuoseklesnė. Taip pabrėžiamos ES politikos ir programų, įskaitant ES biologinės įvairovės¹⁸ ir Prisitaikymo prie klimato kaitos¹⁹ strategijas bei ES mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros (MTTP) programą, sąsajos.

6. PLATESNĖS SAŠAJOS

Reikia užtikrinti koordinavimą su susijusia ES strategija dėl Dunojaus regiono bei su būsima ES Alpių regiono strategija. Šiuo atžvilgiu itin svarbų vaidmenį gali atlikti programa INTERACT.

Taip pat reikia siekti sinergijos su kitomis tarpvalstybinėmis institucijomis, toje pačioje geografinėje zonoje, kurioje įgyvendinama Strategija, įgyvendinančiomis kitas iniciatyvas, pavyzdžiui, Adrijos ir Jonijos jūrų iniciatyvą, arba veikiančiomis skirtingoje ir (arba) platesnėje srityje, kaip antai Regioninio bendradarbiavimo taryba arba Vidurio Europos iniciatyva.

Svarbus ir koordinavimas su visos Viduržemio jūros programomis ir iniciatyvomis²⁰ bei derėjimas su dabartine teisine sistema²¹.

7. IŠVADA

Po ilgus metus trukusių sudėtingų politinių ir ekonominių aplinkybių Adrijos ir Jonijos jūrų regiono dabar laukia šviesesnė ateitis. Strategija – bendra politinio koordinavimo ir teritorinio bendradarbiavimo sistema – padės regionui tapti geresne vieta gyventi, dirbti ir džiaugtis gyvenimu. Šis regionas gali tapti ekonomikos augimo, darbo vietų ir idėjų kūrimo pavyzdžiu

¹⁶ Pavyzdžiui, Jūrų erdvės planavimo direktyva, bendra žuvininkystės politika, ES nelaimių rizikos valdymo politika, transeuropiniai tinklai (transporto ir energijos), būsimos transporto bendruomenės ir t. t.

¹⁷ Visų pirma Paukščių, Buveinių, Vandens pagrindų direktyvos, Jūrų strategijos pagrindų direktyva, Nitrato, Aplinkos oro kokybės, Teršalų išmetimo ribų ir Atliekų pagrindų direktyvos.

¹⁸ COM(2011) 244.

¹⁹ COM(2013) 216.

²⁰ Visų pirma Viduržemio jūros sąjunga ir Bendroji Viduržemio jūros žvejybos komisija.

²¹ Visų pirma Viduržemio jūros aplinkos ir pakrančių zonos apsaugos konvencija (Barselonos konvencija).

ir vartais į kitas pasaulio šalis. Bendromis pastangomis regionas gali puikiai pasiruošti XXI a. iššūkiams ir galimybėms.

Todėl Komisija ragina Tarybą patvirtinti šį komunikatą. Europos Parlamentas, Regionų komitetas ir Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas taip pat kviečiami jį išanalizuoti.

PRIEDAS.

ES ADRIJOS IR JONIJOS JŪRŲ REGIONO STRATEGIJOS ŠALIŲ ŽEMĖLAPIS

